

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۹/۲۴

احسان الله ارينزی

افریقا

(قسمت نودونهم)

زمبیا Zambia

(قسمت اول)

نام اختصاری: ZM

نام رسمی: جمهوری زمبیا Republic of Zambia

نام جهانی: زمبیا Zambia

نام قبلی: رودیشای شمالی North Rhodesia

نوت: نام این کشور از دریای زامبیزی Zambezi گرفته شده، که در قسمت های غربی کشور جریان دارد و قسمتی از سرحد مشترک با زیمبابوی نیز را تشکیل میدهد.

جغرافیای طبیعی:

موقعیت جغرافیایی: نیم کره شرقی، نیم کره جنوبی. زمبیا در قسمت جنوب براعظم افریقا، در جوار انگولا، بین طول البلد های شرقی 22°-34° و عرض البلد های جنوبی 3°-18° موقعیت دارد.

مساحت: 752618km² یا 289467 میل مربع (چهلین کشور جهان). خشکه 743398km² و آب 9220km²

حدود اربعه:

شمال: ج د کانگو Democratic Republic of Congo – 2332km،

شمال شرق: تانزانیا Tanzania – 353Km،

شرق: ملاوی Malawi – 847m،

جنوب شرق: موزمبیق Mozambique – 419Km،

جنوب: زیمبابوی Zimbabwe – 763Km و بوتسوانا Botswana – 0.15Km،

غرب: انگولا Angola – 1065Km و نامیبیا Namibia – 244km،

زمبیا با خشکه 6043.15km سرحد دارد.

کوه ها: مافنگای مرکزی Mafinga، مافنگای جنوبی، کونگیرا Kongera، کانگولا Kangula، کوسندا

Kasonda و مچینیکا Machinga.

قلل مرتفع: مافینگای مرکزی – 2339m، مومپو Mumpu – 1896m، کاوانچی Mukawenchi – 2310Km

و کونگیرا – 2205m

دریاها: زامبیزی Zambezi – 2660Km و معاونین آن کافو Kafue، لوانگو Luangwa، لوپولا Leupule

و چمبیزی Chembezi و دریا های کابومپو Kabompo، لونگا Lunga و ساکیجی Sakeji.

اقلیم: زمبیا بخاطر نزدیکی به خط استوا هوای استوایی دارد. زمستان های این کشور خشک و تابستان های آن مرطوب میباشد. از اکتوبر تا اپریل بطور متوسط در حدود 750 الی 2000mm باران درین کشور میبارد.

درجه متوسط حرارت گرمترین ماه زمبیا در حدود 20 الی 25C⁰ و درجه متوسط حرارت سردترین ماه آن در حدود 15 - 20C⁰ ثبت شده است. بصورت عموم هوای شمالی زمبیا گرم و هوای مناطق جنوبی نرم و خوشایند

است.

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خبر و لولئ

سایر خصوصیات جغرافیایی: زمبیا کشور محاط به خشکه است و به دو حصه بزرگ طبیعی تقسیم میشود. شمال و غرب. در میان منطقه شمالی جهیل بانک ویلو Lake Bengweulu موقعیت دارد و در شمال غرب این منطقه جهیل مویرو Meweru نیز قابل یادآوری است. جهیل مویرو در میان زمبیا و ج د کانگو و جهیل کاریبا Kariba با داشتن مساحت 5309Km² در بین زمبیا و زیمبابوی موقعیت دارد و یک بند طبیعی را نیز بمیان آورده که دریای زامبیزی آب آن را تامین میکند. دریا های که در مناطق غربی این کشور جریان دارند، تماماً به دریای زامبیزی میریزند.

قسمت اعظم خاک زمبیا بطور متوسط در حدود 1000 - 1500m از سطح بحر بلند است و این ارتفاع در مناطق شمال شرقی این کشور افزایش می یابد. جایی که سلسله کوه های مچیکا نیز امتداد یافته اند. سطوح مرتفع زمبیا اکثراً پوشیده از چراگاه ها و علفزارها بوده و مناطق شمالی آنرا جنگلات انبوه استوایی پوشانیده اند. بطور عموم کم ارتفاع ترین منطقه زمبیا از سطح بحر (دریای زامبیزی Zambezi River) با ارتفاع 329m و مرتفع ترین آن (مافنگا مرکزی Mafinga Central) است که 2339m ارتفاع دارد. جغرافیای سیاسی - بشری:

پایتخت: لوساکا Lusaka. نفوس 3.18 ملیون (2023).

نفوس: 20799116 نفر (جولای - 2024).

نوت: AIDS ضربات مرگباری بر مردم زمبیا وارد نموده که باعث کاهش طول عمر کاهش و مرگ و میر بیشتر کودکان و سالمندان شده و راه را برای کاهش میزان رشد سالانه نفوس باز گردیده است. خصوصیات دموگرافیکی نفوس زمبیا قرار ذیل اند:

تراکم نفوس در 1km ²	26 نفر
تراکم نفوس در یک میل مربع	68 نفر
نفوس شهری	46.3%
نفوس دهاتی	53.7%
فیصدی شهری شدن	4.15% (2020 - 2025)
0 - 14 ساله	45.74% (مرد 4005134 و زن 3964969 نفر)
15-24 ساله	20.03% (مرد 1744843 و زن 1746561 نفر)
25 - 54 ساله	28.96% (مرد 2539697 و زن 2506724 نفر)
55 - 64 ساله	3.01% (مرد 242993 و زن 280804 نفر)
بالا تر از 65 ساله	2.27% (مرد 173582 و زن 221316 نفر)
تناسب جنسیت در هنگام تولد	1.03 مرد/زن
تناسب جنسیت الی 14 سالگی	1.02 مرد/زن
تناسب جنسیت از 15 تا 24 سالگی	1.01 مرد/زن
تناسب جنسیت از 25 - 54 سالگی	1 مرد/زن
تناسب جنسیت از 55 - 64 سالگی	0.9 مرد/زن
تناسب جنسیت بالاتر از 65 سالگی	0.73 مرد/زن
تناسب جنسیت در کل نفوس	1 مرد/زن
تولد در هزار نفر	34.86 نفر
مرگ و میر در هزار نفر	6.12 نفر
رشد سالانه نفوس	2.9%

مرگ میر در هزار طفل نوزاد	37.11 (پسران 40.57 و دختران 33.55)
اوسط عمر در کل نفوس	66.26 سال
اوسط عمر در مردان	64.52 سال
اوسط عمر در زنان	68.06 سال
اوسط تولدات یک زن در طول عمر	4.56
اوسط سن مادران در زایمان اول	19.2
مرگ و میر زنان در هر 10000 تولد	213 نفر

تقسیمات اداری: زمبیا 10 ولایت Provinces دارد: مرکزی Central، کاپربلت Copperbelt، شرقی Eastern، لویولا Luapula، لوساکا Lusaka، موشینگا Muchinga، شمالی Northern، شمال غربی North Western، جنوبی Southern و غربی Western. شهرها:

ندولا Ndola، 451246 نفر، کیتوی Kitwe، نفوس 400914 نفر، چیپاتا Chipata، 327059 نفر، کبوی Kabwe، 188979 نفر، چینگولا Chingola، 148564 نفر، موفولیرا Mufulira، 120500 نفر.

نژاد: بیمبا bamba – 21%، تونگا Tonga – 13.6%، چیوا Chewa – 7.4%، لوزی Lozi – 5.7%، نسینگا Nsenga – 5.3%، تمبوکا Tumbuka – 4.4%، نگونی Ngoni – 4%، لالا Lala – 3.1%، کاوندی Kaonde – 2.9%، نموانگا Namwanga – 2.8%، لوندا Lunda – 2.6%، ممبوی Mambwe – 2.6%، لوالی Luvale – 2.2%، لمبا Lamba – 2.1%، اوشی Ushi – 1.9%، لینجی Lenje – 1.6%، بیسا Bisa – 1.6%، مبوندا Mbunda – 1.2%، سایرین 13.8% و ناشناخته ها 0.4% (2010). زبان: بیمبا 33.4%، نیانجا Nyanja – 14.7%، تونگا 11.4%، لوزی 5.5%، چیوا 4.5%، نسینگا 2.3%، تمبوکا 2.5%، لوندا 1.9%، کاوندی 1.8%، لالا 1.8%، لامبا 1.8%، انگلیسی (رسمی) 1.7%، ممبوی 1.3%، نموانگا 1.2%، لینجی 1.1%، بیسا 1%، سایرین 9.7% و ناشناخته ها 0.2% (2010). رسم الخط: لاتین.

دین و مذهب: پروتستانت 75.3%، رومن کاتولیک 20.2%، سایر مذاهب (اسلام، بودایی، هندوییزم و بهایی) 2.7% و ناشناخته ها 1.8% (2010).

طرز حکومت: جمهوری ریاستی. قانون اساسی کنونی زمبیا روز 30 اگست 1991 نافذ شده است. رئیس جمهور فعلی این کشور هاکاینده هیچیلیما Hakainda Hichilema (تولد: 4 جون 1962؛ وظیفه: 24 اگست 2021) میباشد. رئیس جمهور این کشور در عین حال وظیفه نخست وزیری را نیز بدوش دارد. رئیس جمهور زمبیا به رای مردم برای 5 سال انتخاب میگردد و دو دوره کار کرده میتواند. انتخابات قبلی ریاست جمهوری این کشور بتاريخ 12 اگست سال 2021 انجام شده و انتخابات بعدی در سال 2026 دایر خواهد شد. وزرای کابینه از اعضای شورای ملی توسط رئیس جمهور تعیین میگردند.

شورای ملی زمبیا 167 عضو دارد که ذیلاً انتخاب میشوند: 156 نفر به رای مردم، 8 نفر به انتخاب رئیس جمهور و 3 کارمند قبلی دولت به انتخاب اکثریت اعضای شورای ملی که همه 5 سال کار میکنند. انتخابات گذشته شورای ملی این کشور بتاريخ 12 اگست 2021 صورت گرفته و انتخابات آینده در سال 2026 دایر خواهد شد. سن رأی دهی در این کشور 18 سالگی و رای دهی عام میباشد.

نظام حقوقی زمبیا بر قوانین عام برتانيا و روایات پسندیده مردم استوار است. ستره محکمه عالیترین مرجع قضایی این کشور است که یک رئیس (قاضی القضاة)، یک معاون و 11 قاضی ارشد دارد که به پیشنهاد شورای عالی قضا توسط رئیس جمهور الی سن 65 سالگی بکار گماشته میشوند. دوم محکمه قاضی اساسی هم عین تشکیل را دارد که به عین شکل انتخاب نیز میشوند.

زمبیا بعد ازین یک محکمه استیناف، یک محکمه عالی، یک محکمه حل مسایل صنعتی، یک محکمه دعاوی کوچک و یک شبکه محاکم ابتداییه و اختصاصی در کل کشور دارد، که به دعاوی مردم، دولت، موسسات و اتباع خارجه رسیده گی نموده و فیصله ها صادر مینمایند.

احزاب سیاسی:

ایتلاف برای دموکراسی و پیشرفت Alliance for Democracy and Development (رهبر: چارلس میولپی Charles Mulupe)،

محکمه برای دموکراسی و پیشرفت Forum For Democracy and Development (رهبر: ایدیت ناواکی Edith Nawakwi)،

جنبش دموکراسی کثیر الاحزاب Movement For Multi Party Democratic (رهبر: داکتر نیورس ممبا Dr. Nevers MUMBA)،

حزب اتحاد و پیشرفت ملی Party of National Unity and Progress (رهبر: هایوی هامودودو Highvie HAMUDUDU)،

حزب متحد برای پیشرفت ملی United Party for National Development (رهبر: هاکايند هيجيلیما Hakainda Hichilema)،

گروه های فشار:

روز آزادی: 24 اکتوبر (1964 از برتانيا).

رخصتی ملی: روز آزادی، 24 اکتوبر.

عضویت در ملل متحد UN: اول دسمبر 1964

عضویت در مجامع جهانی:

ACP, AfDB, AU, C, COMESA, EITI (compliant country), FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICCT, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRCS, ILO, IMF, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO (correspondent), ITSO, ITU, ITUC (NGOs), MIGA, MONUSCO, NAM, OPCW, PCA, SADC, UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNISFA, UNMIL, UNMISS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, WTO.

ببرق ملی: زمین سبز. بطرف راست ببرق ملی زمبیا، یک عقاب نارنجی در حال پرواز و بعداً بطرف پایین سه پارچه عمودی موقعیت دارند، که چپ سرخ، میانه سیاه و طرف راست نارنجی است.

سرود ملی: سرود ملی زمبیا (Stand and Sing of Zambia. Proud and Free) نام دارد که شعر و موزیک آنرا Enoch Sontonga در سال 1994 تنظیم نموده است، کمپوز این سرود از سرود مشهور افریقا گرفته شده که God bless Africa نام دارد.

نشان ملی: ماهی عقاب افریقا African Fish Eagle.